

UTSIKT FRÅN JORDEN

med Dan Kiselman (text) och Sophia Lundquist (bild)

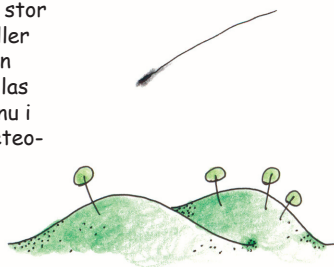
När molnen skingras ser vi rätt ut i rymden. Vad är det vi ser?
Och varför? Vi vill illustrera hur både ny och gammal astronomisk kunskap ger hisnande kosmiska perspektiv även i det vardagliga.
På himlen finns något för alla.

DEL 5: JAG SÅG EN STJÄRNA FALLA ...

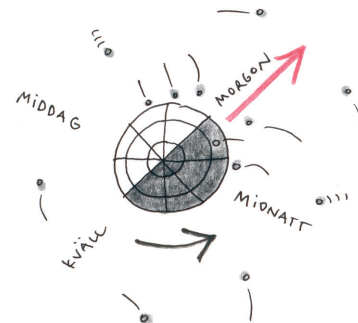
Stjärnfall är inte fallande stjärnor utan småsaker från rymden som förgås i sitt möte med jordatmosfären. Den sammanpressade luften upphettas kraftigt - vi ser en meteor! En riktigt stor meteor kallas bolid eller eldkula. Skulle en sten nå ned till marken kallas den för meteorit. Ännu i rymden kallas den meteoroid.

1

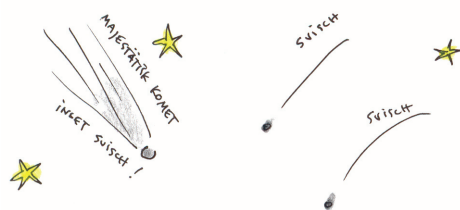
2

Meteorerna flamar upp på ungefär 100 km höjd och syns sällan mer än en sekund. Deras hastighet kan variera mellan 11 och 73 km/s. Efter midnatt är meteorerna både vanligare och snabbare - då befinner vi oss på den sida av jorden som vetter framåt i färdriktningen. Men närsomhelst en klar natt ser man meteorer - med lite tålamod.

3

På stillbilder kan en meteor påminna om en komet, fast de avlägsna kometernas rörelser över stjärnhimlen märks inte för en otålig observatör. Men det finns ett samband mellan meteorer och kometer.

Många meteoroider kommer från kometer. Meteorskuror kommer vid bestämda tider varje år när jorden passerar en kometbana. Lättast att observera är Perseiderna i början av augusti.

4

Meteorerna i en skur ser ut att stråla ut från en punkt på himlen som kallas radianten. I själva verket är detta en perspektiveffekt, meteorbanorna är parallella.

5

De flesta meteoriter man hittar kommer från asteroidbältet. Ett fåtal härrör från månen eller Mars. Några av de allra minsta meteorerna måste vara interstellära: besökare från stjärnvärlden som får ett varmt mottagande av vår jord.

